

ТЕМИТЕ В МЕДИИТЕ

05-07.04.2025 г.

Събитията днес - ЛИК

- bta.bg

СОФИЯ – Съвместната инициатива "Пътят на музикантите", организирана от Българската академия на науките и от Националната музикална академия, ще се проведе в зала „проф. Марин Дринов“ на БАН.

[БАН дава сцена на млади таланти от Националната музикална академия](#)

БНР

"Пътят на музикантите" (Musicorum Via) се нарича съвместната инициатива на Българската академия на науките и на Националната музикална академия, която се открива в зала "Проф. Марин Дринов" на БАН. В рамките на академичната година студенти ще представят пред публика своята най-нова и качествена продукция, съобщи пресцентърът на научната институция.

Концертите – със свободен достъп за всички ценители на музиката, ще се състоят в историческата зала на БАН, която се отличава с прекрасна акустика. На сцената специално за изявиите на младите таланти ще бъде разположен концертен роял Yamaha C7.

Първият концерт "Шедьоври на оперната и оперетната класика" ще се състои днес с участието на студенти от Вокалния факултет на академията. Ще прозвучат арии и ансамбли от творби на Моцарт, Верди, Пучини, Офенбах, Калман, Лехар, които носят възторжената атмосфера и мелодика на европейската класика и романтизъм.

[Съвместната инициатива "Пътят на музикантите" се организира днес от Българската академия на науките и от Националната музикална академия](#)

БТА

„Пътят на музикантите“ (Musicorum Via) е името на съвместна инициатива на Българската академия на науките (БАН) и на Националната музикална академия (НМА), която започва днес, 7 април, в зала „проф. Марин Дринов“ на БАН. В рамките на академичната година студенти ще представят на вечерни концерти пред публика своята най-нова и качествена продукция, съобщи пресцентърът на научната институция.

Музикалните събития ще се състоят в историческата зала на БАН, която предлага централна локация и прекрасна акустика, отбелязват организаторите. За концертите на

младите таланти на сцената ще бъде разположен концертен роял Yamaha C7. Концертите ще са със свободен достъп за всички ценители на музиката.

Инициативата „Пътят на музикантите“ ще бъде представена на пресконференция на ръководствата на БАН и НМА, в зала „Акад. Иван Евстратиев Гешов“ на БАН.

Първият концерт е озаглавен „Шедьоври на оперната и оперетната класика“ и ще се състои в зала „Проф. Марин Дринов“ след пресконференцията. Студентите от Вокалния факултет на Националната музикална академия ще изпълнят арии и ансамбли от творби на Моцарт, Верди, Пучини, Офенбах, Калман, Лехар, които носят възторжената атмосфера и мелодика на европейските класика и романтизъм. И това е само първият спектакъл, а останалите ще бъдат обявени на пресконференцията, отбелязват от БАН.

[MUSICORUM VIA или как ще се разкроят понеделниците на столичани](#)

[БГНЕС](#)

Първият концерт на „MUSICORUM VIA“ е озаглавен „Шедьоври на оперната и оперетната класика“ и ще се състои непосредствено след пресконференцията от 18:00 ч. в зала „Проф. Марин Дринов“.

Съгласно действащото Споразумение за сътрудничество между Българската академия на науките и Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“, двете институции подемат съвместна инициатива за поредица от мероприятия под надслов „MUSICORUM VIA. ДВЕ АКАДЕМИИ – ЕДНА СЦЕНА“. Става дума за серия от вечерни концерти, които студентите от НМА ще изнасят в рамките на академичната година в зала „проф. Марин Дринов“ на БАН-Администрация, на ул. „15-ти ноември“ № 1. Те ще представят най-новата и качествена продукция на младите изпълнители, заради което инициативата е наречена „Пътят на музикантите“ на латински език. Така студентите могат да разчитат на още една сцена, тъй като през последните години сцената на НМА се явява недостатъчна за техните изяви. Историческата зала „Проф. Марин Дринов“, наречена още Големия салон на БАН, предлага освен централна локация, но и прекрасна акустика, която трудно може да се намери в повечето концертни зали на столицата. Друго предимство на стартиращата инициатива е, че на сцената ще се използва висококачествен концертен роял „Yamaha C7“, който НМА предоставя на БАН за целите на проекта. Не на последно място трябва да се отбележи, че концертите на „MUSICORUM VIA“ са безплатни не само за академичната общност, но и за всички ценители на музиката в София. За Българската академия на науките е чест да участва в такава инициатива, социализирайки все повече граждани към своята мисия да бъде пазител на традициите, да извисява духа и възпитава добър вкус към сериозното изкуство. Преди около десетилетие в зала „Проф. Марин Дринов“ се провеждаха идентични мероприятия, наречени Art Hour, но те бяха предназначени предимно към представителите на Академията.

Ръководствата на НМА и БАН (чл.-кор. Евелина Славчева, проф. Сава Димитров, проф. Борислава Танева и проф. Емануел Мутафов) ще дадат пресконференция за общата си

инициатива на 07.04.2025 г. от 16:30 ч. в зала „Акад. Иван Евстратиев Гешов“ на БАН-Администрация.

Първият концерт на „MUSICORUM VIA“ е озаглавен „Шедьоври на оперната и оперетната класика“ и ще се състои непосредствено след пресконференцията от 18:00 ч. в зала „Проф. Марин Дринов“. Студентите на проф. Виолета Горчева от Вокалния факултет на Националната музикална академия ще изпълнят арии и ансамбли от творби на Моцарт, Верди, Пучини, Офенбах, Калман, Лехар, които носят възторжената атмосфера и мелодика на европейските Класика и Романтизъм. И това е само първият спектакъл... Останалите ще бъдат обявени на пресконференцията.

Научен пробив за България: Румен Стаматов – „пазителят“ на човешкия геном

С какво откритието може да ни помогне на медицината, генетиката и науката?

[bTV](#)

Български учени за първи път определиха положението на хромозомите в 3D пространството в живи клетки и маркираха тяхното движение по време на клетъчното делене.

Научният пробив на екипа от Института по молекулярна биология и лабораторията по геномна стабилност се превърна във водеща тема и за престижното международно списание Nature Cell Biology.

С какво това откритие може да ни помогне на медицината, генетиката и науката?

Ямбол, олимпиади по астрономия, Съединени щати и магистър по информатика, Австралия и „Тропическа биология“, изследовател, атлет, изкушен от изкуствения интелект – сега Румен Стаматов е един от пазителите на човешкия геном.

„Една хромозома е много силно нагъната в ядрото, докато ако разпънем самата ДНК молекула, тя би била с дължина няколко метра. И освен това, понеже хромозомата не е една, в човешките клетки има 46 хромозоми, е много важно да се изясни те как са разположени една спрямо друга. Защото, примерно в раковите заболявания, това е един от основните механизми как те се получават“, обясни Румен Стаматов.

Най-важната част от едно клетъчно делене продължава около 40 минути. Време, за което хромозомите с нашето ДНК и свързаните с него белтъци се удвояват, за да може всяка нова клетка да има идентични гени. Понякога обаче този процес може да се обърка.

„Ако си представим две хромозоми, които са близки в пространството, очевидно има много по-голяма вероятност между тях да се случи транслокация, отколкото, ако са далече. Разработихме такъв метод, който успява не само да заснеме хромозомите в живи клетки, но и да сигментира отделните хромозоми една от друга. Това, което ни направи

впечатление е, че те не се движат случайно. И точно траекторията, по която се движат, преди не беше известна“, каза още изследователят.

Този пробив е отнел пет години. През първата, екипът, е обработвал микроскопските изображения ръчно. Румен Стаматов, изкушен от изкуствения интелект, създава програма, базирана на невронни мрежи, която ускорява и прецезира процеса.

„Това, което е важно е, че тук всяка хромозома няма как да я видим на око, къде започва и къде свършва, и за да успеем да направим това - използвахме невронни мрежи. И пак това, което преди не можехме да видим е – хромозомите, които са в дъщерната клетка, кои са спрямо началните, които са били в майчината клетка“, уточни още той.

Проектът е финансиран от Националната пътна карта за научна инфраструктура. След този успех, учените вече знаят коя е следващата задача. Под прицела им е ензим, който има ключова роля за съхранението на генетичния материал.

Вицепремиерът и министър на иновациите и растежа Томислав Дончев посети Института по физика на твърдото тяло към БАН

- bta.bg/bg/news/bulgaria/national-news

Вицепремиерът и министър на иновациите и растежа Томислав Дончев посети Института по физика на твърдото тяло към Българската академия на науките (ИФТТ-БАН), съобщи от пресцентъра на БАН.

Министър Дончев се срещна с колектива, разработил нов метод за конструиране на ускорители на частици, насочени към леки атоми и ядра, използвайки ултракъси лазерни импулси с висока мощност. Той се запозна с изследванията, провеждани в основаната от акад. Никола Съботинов лаборатория „Лазери с метални пари“. Богатата гама лазерни системи позволява изучаването на високоскоростни процеси на ниво молекули и атоми, както и анализи за целите на материалознанието, медицината, биологията и за усъвършенстване на съществуващите, и за създаване на нови мощни лазери на пари на меден бромид.

Проф. Любомир Ковачев и доц. Иван Ангелов от Института по електроника, заедно с доцентите Екатерина Йорданова и Георгия Янков от ИФТТ, проведеха експеримент с фемтосекундната лазерна система на лабораторията, част от проекта „Екстремна светлина“ (Extreme Light Infrastructure – ELI ERIC). Експериментът демонстрира за първи път разпад на хелиеви ядра с последващи реакции на синтез, обясниха от БАН.

През последните три години българският консорциум ELI-ERIC-BG, състоящ се от двата института на БАН и Софийския университет „Св. Климент Охридски“, инвестира значителни средства в своите национални възможности за лазерни изследвания.

Учените припомниха, че от октомври 2024 г. България е одобрена за пълноправен член на ELI ERIC, което е от изключителна важност за лазерните изследвания и технологичния

напредък в страната. Преходът от наблюдател в учредител отваря пътища за авангардни изследвания и насърчава развитието на международни сътрудничества.

Министър Дончев и учените от БАН обсъдиха различни начини за подкрепа на проекта чрез инструментите на Министерството на иновациите и растежа (МИР), насочени към насърчаване на иновациите, изобретенията, дигитализацията, научноизследователската и развойната дейност, както и ползите за страната от такъв български проект, отбелязват от БАН.

Както БТА писа преди година, вече 50 години българският лазер с пари на меден бромид се използва в медицината, астрономията, изследването на атмосферата и на морето, каза тогава в интервю за БТА създателят на изобретението акад. Никола Съботинов. Той беше председател на Българската академия на науките от 2008 до 2012 г.

На 24 април 2024 г. Институтът по физика на твърдото тяло отбеляза 50-годишнината от изобретяването на лазера с пари на меден бромид, като тържеството се състоя в зала "Проф. Марин Дринов" на Българската академия на науките.

Министър Дончев проведе среща с учени от БАН

- novinata.bg

Обсъдиха възможностите за подкрепа от МИР на българска разработка по лазерно генериране на термоядрен синтез

Вицепремиерът и министър на иновациите и растежа Томислав Дончев посети Института по физика на твърдото тяло към БАН. Той се запозна с изследванията, провеждани в основаната от акад. Никола Съботинов в лаборатория с богата гама лазерни системи. Те позволяват изучаването на високоскоростни процеси на ниво молекули и атоми, както и анализи за целите на материалознанието, медицината, биологията и за усъвършенстване на съществуващите и създаване на нови мощни лазери на пари на меден бромид.

Министър Дончев се срещна с колектива, разработил нов метод за конструиране на ускорители на частици, насочени към леки атоми и ядра, използвайки ултракъси лазерни импулси с висока мощност.

С лазерна система на лабораторията учени от Института по електроника и Института по физика на твърдото тяло, участници в проекта „Extreme Light Infrastructure – ELI ERIC“, са провели експеримент, демонстриращ за първи път разпад на хелиеви ядра с последващи реакции на синтез. Публикуваните в реномирани научни списания и защитени с национален и международен патент резултати от изследването са обект на голям научен интерес.

Учените коментираха, че през последните три години българският консорциум ELI-ERIC-BG, състоящ се от БАН и СУ, инвестира значително в своите национални възможности за лазерни изследвания и резултатите не са закъснели. Той е получил висока оценка на заседанието на научноизследователска инфраструктура „Екстремна Светлина“

и генералният директор Алън Уикс е заявил, че България е подготвена да участва активно в сътрудничество в изследванията на ELI. Те припомниха, че България е одобрена за пълноправен член на ELI ERIC, което е от изключителна важност за лазерните изследвания и технологичния напредък в страната ни. Преходът от наблюдател в учредител отваря пътища за авангардни изследвания и насърчава развитието на международни сътрудничества.

Министър Дончев и учените от БАН обсъдиха различни възможности за подкрепа на проекта им чрез инструментите на МИР за насърчаване на иновациите, изобретенията, дигитализацията, научноизследователска и развойна дейност, както и ползите за страна ни от такъв български проект.

Ръстът на реалните заплати ще се ускори след влизането ни в еврозоната?

- novinite.bg

Ускоряването на растежа на работните заплати би бил най-стабилният и статистически значим ефект от присъединяването на България към еврозоната през 2026 година, ако се следва опита на страни, които вече са приели еврото. Това посочи проф. д-р Виктор Йоцов от Института за икономически изследвания (ИИИ) към Българската академия на науките (БАН) по време на дискусия, съобщават от институцията.

Той отбеляза обаче, че за да се запази конкурентоспособността на икономиката ни, бъдещето нарастване на заплащането трябва да се поддържа в съответствие с производителността на труда. Според Йоцов, ако изоставането на производителността не се навакса, това може да доведе до първоначална инфлация, подкопаваща реалния ръст на работните заплати.

Проф. Йоцов анализира пазара на труда в 11 страни от Централна и Източна Европа, 6 от които са част от еврозоната.

Той посочи, че голяма част от положителните тенденции след 2000 г., сред които - нарастващо равнище на заетост, спадаща безработица, по-високи заплати и по-висока производителност, се дължат преди всичко на интеграцията в Европейския съюз, а не толкова на приемането на еврото от държавите в еврозоната. В този смисъл, не смяната на валутата, а структурните реформи, инвестициите в човешки капитал и достъпът до единния пазар на ЕС са основните двигатели на конвергенцията, посочи икономистът от БАН.

Йоцов бе сред участниците в дискусия, организирана в рамките на кръгла маса, на която бяха представени резултатите от първия етап на научноизследователския проект: "Адаптиране на пазара на труда в условията на членство в еврозоната: социално-икономическа динамика, технологична модернизация, демографски промени и образователно реструктуриране".

Проектът е финансиран от Фонд "Научни изследвания" към МОН. Водеща организация в него е СУ "Св. Климент Охридски", в партньорство с ИИИ при БАН и Университета в Рединг във Великобритания. По време на кръглата маса бяха представени доклад с анализ на развитието на пазара на труда в България за периода 2003–2024 г., както и прогнозни модели за бъдещото му развитие.

Според доц. д-р Ралица Симеонова-Ганева от СУ "Св. Климент Охридски" по отношение на очакванията за развитие на пазара на труда се очертават следните тенденции - продължаващ спад на работната сила и на заетостта, нарастване на дела на заетите с висше образование в условията на излишък на такива кадри, както и недостиг на работна сила от лица със средно образование.

Той няма да бъде компенсирани без промени в трудовата мобилност и в миграционните процеси.

Очаква се и по-слабо търсене на работници с основно и по-ниско образование, което може да задълбочи социалните и икономически предизвикателства. Очакваният недостиг на работна сила и нарастващото заплащане ще доведат до увеличаване на инвестициите в автоматизация, дигитализация и нови технологии като начин за компенсиране на дефицита на кадри, посочи тя.

След което добави, че въвеждането на еврото в България също ще има въздействие. Очаква се това да има положителни ефекти, сред които - по-нисък валутен риск, по-добър достъп до финансиране, по-ниски лихвени проценти и по-лесна интеграция с европейските пазари. В рамките на проекта в сградата на ИИИ при БАН е открит и Съвместен изследователски център в областта на иновативните политики на пазара на труда в България, се посочва в съобщението.

България след приемането на еврото: Заплатите ще растат

- actualno.com

Ускоряването на растежа на работните заплати би бил най-стабилният и статистически значим ефект от присъединяването на България към еврозоната през 2026 година, ако се следва опита на страни, които вече са приели еврото.

Това посочи проф. д-р Виктор Йоцов от Института за икономически изследвания (ИИИ) към БАН по време на дискусия, съобщават от институцията.

Той отбеляза обаче, че за да се запази конкурентоспособността на икономиката ни, бъдещето нарастване на заплащането трябва да се поддържа в съответствие с производителността на труда. Според Йоцов, ако изоставането на производителността не се навакса, това може да доведе до първоначална инфлация, подкопаваща реалния ръст на работните заплати.

Положителните тенденции

Проф. Йоцов анализира пазара на труда в 11 страни от Централна и Източна Европа, 6 от които са част от еврозоната. Той посочи, че голяма част от положителните тенденции след 2000 г., сред които - нарастващо равнище на заетост, спадаща безработица, по-високи заплати и по-висока производителност, се дължат преди всичко на интеграцията в Европейския съюз, а не толкова на приемането на еврото от държавите в еврозоната. В този смисъл, не смяната на валутата, а структурните реформи, инвестициите в човешки капитал и достъпът до единния пазар на ЕС са основните двигатели на конвергенцията, посочи икономистът от БАН.

Йоцов бе сред участниците в дискусия, организирана в рамките на кръгла маса, на която бяха представени резултатите от първия етап на научноизследователския проект: "Адаптиране на пазара на труда в условията на членство в еврозоната: социално-икономическа динамика, технологична модернизация, демографски промени и образователно реструктуриране". Проектът е финансиран от Фонд "Научни изследвания" към МОН. Водеща организация в него е СУ "Св. Климент Охридски", в партньорство с ИИИ при БАН и Университета в Рединг във Великобритания.

По време на кръглата маса бяха представени доклад с анализ на развитието на пазара на труда в България за периода 2003–2024 г., както и прогнозни модели за бъдещото му развитие.

[Еврозоната вдига заплатите](#)

- Телеграф

Растежът на работните заплати ще е най-стабилният и статистически значим ефект от присъединяването на България към евро-зоната през 2026 г., ако се следва опитът на страни, които вече са приели еврото.

Това посочи проф. д-р Виктор Йоцов от Института за икономически изследвания (ИИИ) към Българската академия на науките (БАН) по време на дискусия, съобщават от институцията пред БТА.

Той отбеляза обаче, че за да се запази конкурентоспособността на икономиката ни, бъдещото нарастване на заплащането трябва да се поддържа в съответствие с производителността на труда. Според Йоцов, ако изоставането на производителността не се навакса, това може да доведе до първоначална инфлация, подкопаваща реалния ръст на работните заплати. Според професора нарастващото ниво на заетост, спадащата безработица, по-високите заплати и по-високата производителност се дължат преди всичко на интеграцията в ЕС, а не толкова на еврозоната.

[В Института по полимери на БАН разработват нови екосъобразни и приложими полимери](#)

[БНР](#)

Представителите от ИП-БАН ас. Ина Анастасова – носител на наградата "Проф. Иван Шопов" на Съюза на химиците в България "Изявен млад учен в областта на полимерите" за 2025 г., Анна Пранчева – носител на награда за най-добър доклад на 16-ата научна сесия "Младите учени в света на полимерите" 2025 г. и отличена с грамота за достойно представяне в конкурса за наградата "Проф. Иван Шопов" на Съюза на химиците в България за 2025 г., проф. д-р Оля Стоилова – ръководител на научно направление "Полимерни биоматериали" и гл. ас. д-р Катя Каменова-Стоянова – носител на наградата "Проф. Иван Шопов" на Съюза на химиците в България "Изявен млад учен в областта на полимерите" за 2019 г. гостуваха на предаването "Следобед за любопитните".

"Наградата изявен млад учен в областта на полимерите за мен е първото такова състезание, в което аз участвам, това е и първата ми спечелена награда. За мен това е признание за моя труд и съм много щастлива, както и родителите ми. В състезанието за наградата на името на проф. Иван Шопов, участвах с две статии. В първата статия използваме процеса електроовлажняване, а това е процес, при който от полимерен разтвор или стопилка под действието на силно електрично поле се получават влакна, които имат малък диаметър в наноскалата и се използват за направата на т.нар. "нетъкан текстил" или мат.

В нашата лаборатория ние се стремим да използваме все повече биосъвместими и биоразградими полимери, като полимлечна киселина и други. Интересно тук е, че могат да се включват вещества с различна активност, като например метални наночастици, лекарствени вещества или екстракти от лечебни растения", разказва в ефира на предаването Ина Анастасова.

Получените материали, допълва тя, могат да намерят приложение при пречистването на отпадни води с органични замърсители. Като биосъвместими и биоразградими, използваните при процеса полимери са безвредни за околната среда и могат да се използват в медицината.

Учените в Института по полимери към БАН работят и върху изработването на други материали, които могат да се използват в медицината за лечението на различни заболявания. На Ина ѝ предстои да защити дисертацията си скоро и вероятно след това едногодишно следване в чужбина, но категорично ще се завърне да работи в България именно в Института по полимери към БАН.

"За мен това също бе първото участие и състезание, а загубата още повече ме мотивира да продължа да се занимавам с нещата, които разработваме, и може би следващата година да спечеля наградата. Аз основно се занимавам с разработване на нови системи за пренос на активни вещества, като работим основно с природни полимери и различни вещества като етерични масла, ензими и други. Основната ни цел е разработването на такива системи, които биха могли да са по-ефективни, стабилни и приложими за различни видове терапии. Първо ми предстои да завърша магистърска степен и след това се надявам да ме зачислят за докторантура в института", споделя в предаването "Следобед за любопитните" Анна Пранчева.

"Проф. Иван Шопов бе дългогодишен директор на Института по полимери в БАН. След пенсионирането си той реши да учреди такава награда с цел стимулиране на младите учени до 35 години в развитието им в областта на науката. Със собствени средства той учреди тази награда към Съюза на химиците в България и вече 22 години организира и тържественото връчване, което по традиция се прави на 1-ви март, но тази година се проведе на 17-и март, когато отбелязахме и 90-годишнината на проф. Шопов.

През годините в конкурса са участвали млади учени от цялата страна, а жури от специалисти, не само от института, избират победителя. Голяма част от участниците в този конкурс остават на работа в института, дори директорът ни проф. Петър Петров също е печелил тази награда. Има приемственост", споделя в ефира проф. Оля Стоилова. Тя подробно разказва за трите направления, в които се работи в института и възможностите, които проектите и разработките биха имали при практическото им реализиране.

"Младите хора, които идват при нас в Института по полимери, са мотивирани. Разполагаме с модерна инфраструктура, нови лаборатории и модерна апаратура, която позволява да се правят качествени научни разработки. Като младите учени имат достъп до всичко това. Тези имат възможности за продължаване на обучението в чужбина, както и всички ние имаме възможност за участия в различни конференции по цял свят. Ние не сме голям институт, но екипът ни е сплотен и имаме много приятна работна среда. Бъдещето е на новите видове полимери. В момента тук, заедно с Ани, работим върху проекти, свързани с наноносителите. В наномедицината по цял свят се инвестират много средства и това е едно предизвикателство за учени като нас", заявява в ефира на "Следобед за любопитните" гл. ас. Катя Каменова.

Целия разговор от предаването "Следобед за любопитните" можете да чуete в звуковия файл. <https://bnr.bg/hristobotev/post/102138924>

В Института по полимери разработват продукт, който да защитава пчелите

- press.azbuki.bg

Чл.-кор. проф. Петър Петров с отличените участници в 16-ата научна сесия „Младите учени в света на полимерите“ Снимка Личен архив

Институтът по полимери при Българската академия на науките (ИП – БАН) навърши 35 години. На 1 март 1990 г. съществуващата дотогава Централна лаборатория по полимери се преобразува на Институт с разпореждане на Бюрото на Министерския съвет на България.

Началото на изследванията с полимери в БАН поставя проф. Иван Панайотов, който започва да се занимава с тях в края на 50-те години на ХХ век. През 1973 г. е сформирана Централната лаборатория по полимери като самостоятелно научно звено в Института по органична химия, която по-късно прераства в сегашния институт.

Институтът налага името си като иновационен център в областта на полимерите и полимерните материали и заема водещо място сред научните организации у нас в това направление. Научните резултати на учените са високо оценени в професионалната колегия, а неговите служители са търсени партньори за иновативни научни разработки. Със своята експертиза те подпомагат работата на редица държавни институции в развитието и приложението на иновативни технологии и др. Учените в Института са разпределени в три научни направления – полимерни биоматериали, макромолекулно инженерство и полимери за алтернативна енергия и защита на околната среда.

Развитието на Института по полимери през последните 5 – 6 години е много динамично.

Усилията на колектива са насочени към изграждане на центрове за върхови постижения и за компетентност. Създадени са лаборатории за специфични дейности с изцяло ново и модерно оборудване.

„В рамките на Института изградихме департамент „Полимерни нутрацевтични и козметични формулировки“ към Центъра за компетентност „Устойчиво оползотворяване на биоресурси и отпадъци от лечебни и ароматични растения за иновативни биоактивни продукти („Биоресурси БГ)“ – казва неговият директор чл.-кор. Петър Петров. – Наскоро подписахме договор за втора фаза, така че следващите 5 години ще продължаваме да работим по този проект, в който сме един от партньорите.“

Основната задача на учените от Института по Проекта е да синтезират и прилагат полимери под най-различна форма – било то влакнести материали, наночастици или хидрогелове като носители на биоактивни вещества, които се извличат от билки. Ролята на полимерите в този случай е да се подобрят определени характеристики на биоактивните вещества. В някои случаи полимерни носители помагат за доставянето на веществото до определено място и повишават ефекта от терапията. Прилагането на лекарството може да се направи по различни пътища. Единият вариант е да се приема през устата (перорално). Другият е да се инжектират наноносители с активно вещество (парантерално), които попадат в кръвния поток и понеже са малки, успяват да се акумулират в някои органи в зависимост от предназначението. И третият вариант е през кожата (трансдермално).

„Фокусираме се и върху хранителни добавки и козметични продукти – подчертава проф. Петров. – Имаме няколко патента и полезни модела. Сега търсим възможност за тяхната комерсиализация и фирма, която да се заеме с производство на тези продукти.“

Вторият Център за върхови постижения е по мехатроника и чисти технологии.

Съседна на Института сграда е изцяло реновирана, а на разположение на изследователите са няколко модерни лаборатории с изцяло ново оборудване, например химически камини от последен клас, които сами контролират дебата на въздух в зависимост от замърсяването. Закупено е и аналитично оборудване, което позволява по-добре да се характеризират всички процеси и материали, които разработваме. Темата, по която се работи, е свързана със зелени технологии, с методи, щадящи околната среда – например да не се ползват вредни разтворители при получаване на полимерите.

Третият проект, по който работят учените от Института, е свързан с Центъра за компетентност „Хитмобил“, където водещ е Институтът по електрохимия и енергийни системи при БАН.

„Изпълняваме част от работната програма на Центъра – уточнява проф. Петров. – Колегите правят полимерни мембрани, които се използват като част от горивна клетка. Целта е да се замести нафийонът – това е търговската марка на полимер, който се счита за златен стандарт и се влага като мембрана. Но е доста скъп и колегите работят с друг полимер, който дава и по-добри резултати. Те направиха заявка и за европейски патент, така че резултатите са обещаващи. Това са големите стратегически проекти, по които работим сега. И за трите центъра са обособени нови работни пространства, като може да се използва инфраструктурата и на другите партньорски организации.“

В първия му мандат като директор проф. Петров и неговите колеги подготвят и провеждат множество открити процедури по ЗОП, сключени са 134 договора за доставка на оборудване, реагенти и консумативи за научноизследователската дейност на обща стойност над 4,39 млн. лв. Много усилия се влагат за подготовката на технически спецификации и друга документация за обществени поръчки по ЗОП, тъй като в България праговете са много ниски.

„На практика, купуваме същото оборудване, което купуват и колегите в Европа, но бих казал, че тук цените са по-високи, а праговете – по-ниски. Това води до повече усилия и отнема повече време от наша страна“, подчертава директорът на Института.

Изграждането на новите центрове през първите години в голяма степен отклонява екипа от научната работа. При центровете за компетентност главният фокус е да се стигне до комерсиализиране на резултатите от работата на учените – патентоване и търсене на ниша, където да се внедрят разработките.

От 2024 г. Институтът активно участва и в изпълнение на проекти към Плана за възстановяване и устойчивост.

Проектите имат практическа ориентация, т.е. трябва да се стигне до такова ниво на технологична готовност, при което се доказва, че даденият прототип може да работи в реална среда.

Един от проектите е свързан с екоземеделието. Във влакнести полимерни материали се включват активни субстанции. За това вече има и заявка за патент.

Вторият проект е насочен към протон проводящи полимерни мембрани, които са композитни и съдържат вид глина. Те са предназначени за нискотемпературни горивни клетки. Идеята е да се замени нафийонът, който съдържа флуор, с такъв без флуор, защото е доказано, че този химичен елемент замърсява околната среда. Освен това, ако се стигне до устройство, то ще работи при по-ниски температури със същата ефективност.

Третият проект е технология за улавяне на въглероден диоксид от изгарянето на биомаса върху адсорбенти, получени от отпадъчни материали – също доста актуална тема. Водещ в

него е Институтът по органична химия с Център по фитохимия. Използват се нови адсорбенти, произведени от отпадъчни пепели или от селскостопански отпадъци.

„Четвъртият научен проект е свързан с разработването на биополимерни носители на природни акарициди. Акарите са паразитни организми, които убиват пчелите. Търсим начин да създадем продукт, който ще ликвидира вредителите, но няма да вреди на пчелите – подчертава проф. Петров. – Защото това, което правят пчеларите за момента в България – да използват директно киселина, нанася вреди и на самите пчелни семейства. В света се продава продукт, който е доста скъп. Опитваме се да разработим иновативен продукт, който да е по-евтин и с по-добър ефект.“

Петият проект, свързан с Плана за възстановяване и устойчивост, предвижда частично модернизирание на инфраструктурата на Института.

„Успоредно с тези проекти имаме и шест проекта, финансирани от Фонд „Научни изследвания“, върху които се работи в момента. Три от тях са нови, от декември м.г., и бяха сред най-високооценените проекти – 100, 99, 97 точки.“

В рамките на тържественото честване по повод 35 години от създаването на Института по полимери при Българската академия на науките се провежда и 16. научна сесия „Младите учени в света на полимерите“. Това е една от мерките за привличане на млади хора и за създаване на подходящи условия за научното им развитие.

„Преди политическите промени у нас химията е била много модерна дисциплина, имало е широко развита химическа промишленост. Доказателство за това е съществуването на Министерство на химическата промишленост през 80-те години – припомня проф. Петров. – През този период и в БАН се влагат много средства за научна и развойна дейност. Имаше много заводи за производство на най-разпространените пластмаси – в „Нефтохим“ Бургас, Девня, Видин, Ямбол и т.н. Много студенти завършваха специалността „Полимерно инженерство“, а част от тях постъпваха на работа в Института. Сега има отлив на желаещи да се занимават с полимери. От випуск излизат по един-двама студенти, завършили нашата специалност. Но въпреки това успяваме да привличаме млади хора от други специалности – „Органична химия“, „Фармация“, „Биотехнологии“ и др.“

Директорът на Института подчертава, че при тях има много млади хора, част от които са бивши членове на олимпийските отбори по химия. Те са силно мотивирани да придобият нови знания и умения, харесва им много експерименталната работа. През последните 10 – 12 години в резултат от програмата „Студентски практики“ са привлечени на работа 20 – 30 младежи, някои от тях са назначени още в първи и втори курс.

[Демонстрации на дроне и на космическа апаратура ще има в Деня на отворените врати в Института за космически изследвания и технологии](#)

[БТА](#)

Институтът за космически изследвания и технологии към Българската академия на науките (ИКИТ-БАН) работи в няколко основни научни направления: физика на космоса, астрофизика и слънчево-земна физика, дистанционни изследвания на Земята и на планетите, аерокосмически системи и технологии, и космическо материалознание. Проекти и разработки от всички тези научни направления, както демонстрации на дронове и на космическа апаратура, ще бъдат представени в Деня на отворените врати в ИКИТ-БАН. Той ще се състои на 12 април - Международен ден на авиацията и космонавтиката, събщи за БТА проф. д-р инж. Деница Борисова - научен секретар в Института за космически изследвания и технология при БАН.

В Деня на отворените врати, в зала 309, ще бъдат представени лекции за постиженията в областта на космическите изследвания в ИКИТ-БАН. Ще може да се разгледа постоянната изложба с апаратура във фойетата на института.

Ще бъдат отворени и специализираните лаборатории в ИКИТ-БАН. Ще има и демонстрации с дронове.

Инициативата ще бъде открита от проф. Георги Желев - директор на ИКИТ-БАН.

Ще бъдат представени и дозиметрите "Люлин"

В Деня на отворените врати за българската серия дозиметри "Люлин" ще говорят проф. д-р Цветан Дачев или проф. Йорданка Семкова. "За тези уреди си сътрудничим с различни държави и през миналата година имаше интерес от американска фирма, която е свързана с компанията "Върджин галактик" и на един от техните летателни апарати, които летят на границата между Земята и открития космос, беше монтирана апаратура от серията "Люлин". Тя измерва дозата от йонизираща радиация, каза проф. Деница Борисова.

Тя уточни, че данните от дозиметрите "Люлин" са важни за всички космонавти или за евентуални и бъдещи по-далечни мисии - например до Марс.

"От Международната космическа станция имат интерес към данните, които се получават от апаратурите, които летят около Марс", каза проф. Борисова.

България е член на програмата "Артемида"

От края на 2023 г. България е член на програмата "Артемида", която е голяма програма на НАСА и е свързана с продължение на програмата "Аполо", с основна цел за пилотиран полет до Луната.

Държавата ни се присъедини и стана член на програмата "Артемида". Идеята за включването ни в нея е да може екипи, учени и от бизнеса, ако имат интерес, да могат да се включат към евентуални конкретни заявки и да може да работят по конкретна задача. Това е предимството и то е свързано с формирането на екипи, с установяването на контакти и с предоставянето на възможности, каза научният секретар на ИКИТ-БАН.

"България е подписала присъединяването към програмата "Артемида", която е много атрактивна. Тя е свързана с идеята да се възобновят пилотираните полети до Луната, което

означава, че в тях трябва да има хора. И сега има различни мисии, и има постижения на много държави, но всичките мисии са без човешко присъствие", обясни проф. Деница Борисова.

По думите ѝ добре е по програмата "Артемида" да участват екипи от много държави, за да може да се направят по-сериозни научни открития.

"Сега Китай влагат големи усилия и финанси в собствената си космическа политика, в реализацията и в достъпа до космоса", каза проф. Деница Борисова.

Оранжерията "Свет" е разработена от доц. Таня Иванова

Българската оранжерия "Свет" е разработена от доц. Таня Иванова, но няма да участва в предстоящия Ден на отворените врати в ИКИТ-БАН.

Оранжерията е летяла успешно на орбиталната станция "Мир", но базирайки се на тази разработка, след това има надграждане и усъвършенстване - и на хардуера, и на софтуера. Изпробват се методиките за отглеждане на растения в микрогравитация, тъй като в околземното пространство микрогравитацията е съществен фактор за това как се развиват растенията. Трябва да се разработват и нови субстанции, за да могат да се отглеждат растения.

Доц. Таня Илиева продължава да работи по проекти с оранжерията "Свет" и с отглеждането на растения, които са необходими за космически мисии, съобщи проф. Борисова.

Ще има и демонстрация на дронове

В Деня на отворените врати в ИКИТ-БАН ще бъде направена и демонстрация на дронове, каза проф. Деница Борисова.

На въпрос какво е приложението на дроновете днес, научният секретар на ИКИТ-БАН отговори, че "учените могат да работят с колеги от военната сфера или от сферата на сигурността и отбраната".

"Но разработките ни се използват повече за селското стопанство, имаме и проекти, свързани с изучаване и наблюдение на различни селскостопански култури, за да може да се види как променящият се климат влияе върху определени сортове на растения. Всичко това се заснема с дронове. С тях може да се правят и наблюдения, за да се направи анализ и експеримент, който включва не само изображения от дронове", обясни проф. Борисова.

Изследване на антарктическите ледници на остров Ливингстън

Във връзка с изучаването на полярните области и на българската база на остров Ливингстън на Антарктида ще бъде представено и изследване на антарктическите ледници.

Изследването се реализира по съвместен проект между ИКИТ-БАН и Българския антарктически институт (БАИ). Един такъв проект е финансиран по програмата на БАИ и

нашият докторант - Цветан Паров, ще представи своето изследване за ледниците, които са в района на българската антарктическа база, каза научният секретар на ИКИТ-БАН.

Ще бъде показан и специализиран робот за плевели

В Деня на отворените врати ще има и демонстрация на специализиран робот за унищожаване на плевели, разработен от ИКИТ-БАН и от фирмата Smart Farm Robotix.

Този проект е свързан с разработка, чрез която тези работи да бъдат автоматизирани и да са с независимо хранване, с тип слънчеви панели. Този специализиран робот се разработва вече няколко години и сега ще бъде представен. Колегите ни от секцията за аерокосмическа техника и технологии са го разработили, каза проф. Деница Борисова.

Тя съобщи, че ще бъде представено и изследване за промените по земната повърхност с радари, разположени на спътници, което е на проф. Христо Николов.

Разширяване на газопровод налага спешни археологически разкопки в Хераклея Синтика

- viaranews.com

Започнаха спасителните разкопки в античния град Хераклея Синтика. Това каза за БТА професор Людмил Вагалински, ръководител на работата на археолозите в античния град. Те се налагат заради инвестиционно намерение на "Булгартрансгаз". В района на античния град работят три екипа под ръководството на професора, а техника улеснява процеса.

Подготовката за проучванията е от месеци. В момента имаме около 35 работници. Работим главно с машини. Следим внимателно процеса. Всички екипи с археолози са от Националния археологически институт с музей към Българската академия на науките, като ръководители на екипите са колеги от различни музеи и институции, обясни професор Вагалински.

Той добави, че единият екип още от средата на март е в района на петричкото село Митино. Очаква се работата им да приключи до средата на април. Останалите два екипа са в района на Хераклея Синтика.

Имаме доста археологически екипи в района на Сандански и Петрич, които извършват спасителни разкопки. Разширява се газопрееносната мрежа за връзката България-Гърция и това налага спешната работа на археолозите. Разкопките се осъществяват в периферията на античен град Хераклея Синтика. В момента сме се разделили, проучваме трасето на газопровода и площадки. Трябва да ги изследваме за археологически структури, за да може да спасим информацията, която е оцеляла преди началото на строежа, каза още проф. Вагалински.

Съгласно одобрена процедура, след като археолозите приключат работа си, се очаква междуведомствена комисия от Министерство на културата да реши дали е възможно теренът да бъде освободен за строителство или ще се наложи довършване на участъци от обекта.

Професор Людмил Вагалински съобщи още, че след като приключат спасителните разкопки, археолозите ще започнат работа в друг обект в района на Хераклея. Той се намира на юг от града и минава край река Струмешница.

Професор Вагалински изрази надежда спасителните разкопки да приключат до края на юни, а през юли да започнат вече редовни разкопки на централния площад на форума на Хераклея Синтика.

Спешни проучвания в Хераклея Синтика

- Труд

В периферията на античния град Хераклея Синтика започнаха спешни спасителни археологически проучвания заради разширяването на газопровода България-Гърция. Те се финансират от инвеститора на наша територия „Булгартрансгаз“. Три екипа от Института по археология с музей към БАН са на място за теренните проучвания, съобщи ръководителят на спасителните разкопки проф. Людмил Вагалински. Две от групите работят в периферията на античния град, а един екип в района на село Митино. Спасителните разкопки са в доста голям район между Сандански и Петрич, където ще се разширява трасето на газопреносната мрежа. Съгласно одобрената процедура преди това терените трябва да се проучат и изследват за археологически структури, което и налага интензивна работа на екипите. Редовните разкопки на централния площад на форума на Хераклея Синтика започват през юли.

Първата българска компания с решение за стреса с награда за иновативен продукт

- dbr.bg, Online

Признанието на Българската агенция за инвестиции е за принос към българската икономика чрез разработването на платформата Practical Stress

Първата иновативна компания в България за управление на стреса, бърнаута и менталното здраве беше отличена от Българската агенция за инвестиции.

По време на официалната церемония за „Инвеститор на годината 2024“ БАИ връчи почетен плакет на Somenso в категорията „Иновативен продукт“.

Признанието е за приноса на компанията към българската икономика чрез разработването на иновативната платформа Practical Stress – първото технологично решение у нас с патентован алгоритъм за ранно откриване и управление на стреса и бърнаута, както и за превенция на хронични заболявания.

Силвия Куманова, основател на Somenso и психофизиолог, заяви по време на церемонията Инвеститор на годината 2024:

„Нашата инвестиция е интелектуална и цели да промени начина на живот на хората. Проектът ни трансформира фундаменталната наука в приложна – в услуга на превенцията и качеството на живот. Вярваме, че това е бъдещето на здравеопазването: фокус върху причините, преди да се появят симптомите. Затова ще се радваме Somenso да се превърне в посланик на България в Европа и света, който да спомогне за популяризирането на превенцията“.

Somenso и Test My Stress

Somenso е създадена от предприемача Силвия Куманова и обединява 30-годишен научен опит и съвременни иновативни технологии.

Експертите на Somenso, с научен ръководител проф. д-р Юлияна Йорданова от Института по невробиология (БАН), разработват уникалната платформа Practical Stress.

Тя съчетава научни методи и технологии в услуга на менталното здраве, като адресира проблеми с висока социална значимост.

Ключов елемент от платформата е Test My Stress – революционен инструмент, обединяващ 7 модула с психологични и физиологични тестове, които предоставят комплексна оценка на стреса.

Признанието в категорията „Иновативен продукт“ затвърждава ролята на компанията като лидер в иновативните здравни услуги по отношение на превенцията и качеството на живот с дългосрочно въздействие върху обществото.

Наградите на Българската агенция за инвестиции „Инвеститор на годината 2024“ за 19-и път отличиха най-значимите инвестиционни проекти и компании с принос към икономическото развитие на страната.